

Dhananjayrao Gadgil Library

GIPE-PUNE-018625

9
SELECTIONS FROM THE SĀTĀRĀ RĀJĀS
AND
THE PESHWĀ'S DIARIES.

II.

Rare section

BĀLĀJĪ BĀJĪRĀV PEISHWĀ.

Volume II.

PREPARED BY

RĀV BĀHĀDUR GANESH CHIMNĀJĪ VĀD B. A.

NATIVE ASSISTANT TO THE COMMISSIONER C. D.

EDITED UNDER THE ORDERS OF THE DECCAN VERNACULAR

TRANSLATION SOCIETY, POONA,

BY

D. B. PĀRASNIS

AND

*Published by the Society with the permission of the
Government of Bombay.*

1906.

BOMBAY.

“INDU-PRAKĀSH PRESS/”

PRICE 2½ RUPEES.

V2B5,4:87, NI

D6.2
18625

18525

अनुक्रमणिका.

—:0:0:—

विषय.	पृष्ठ.
(v) न्यायशास्त्रे Administration of Justice	१-७६
(अ) दिवाणी Civil	१
(ब) फौजदारी Criminal	३७
(अ) काय-चालविषयक्या पदतीबद्दल हुकूम Orders for procedure	३७
(ब) गुन्हे Crimes	३८
... १ फंदफितुरी व राजद्रोह Plots & combinations, and disloyalty	"
... २ खून व आत्महत्या Murders and suicides	४१
... ३ दुखापत Hurt	५६
... ४ चोप्या व दरवडे Thefts & robberies	५७
... ५ गुलामास फुस लावून नेणे Enticing away slaves.	६०
... ६ चोरीचा माल घेणे Receiving stolen property	"
... ७ खोटी-साक्ष False evidence	६१
... ८ खोटी-फिर्याद False complaint	"
... ९ बनावट दस्तऐवज Fabricated Documents	६३
... १० खोटे नाणे Counterfeit coin	६५
... ११ बदकर्म Adultery	६६
... १२ फूसलावून नेणे Abduction	६८
... १३ एक-नवरा जिवंदा असतां दुसरा करणे Marrying during the life-time of a husband	६९
... १४ भूमिगत द्रव्य Treasure Trove	"
... १५ जादुगिरी Practice of witchcraft and sorcery	७०
(क) न्यायशास्त्रातील कायदार Judicial officers	७१
(ग) पोलीस Police	७२
(घ) तुरुंग Prison	७३
(च) सरकारी कामदार व जाहगिरदार यांचे गैरवर्तन Misconduct of Government officers and Jahagirdars	७७
(१) इनाम, नक्त नेमणुकी, बतवे, वयरे Grants and continuance of Inam, Allowances, Watans, &c.	८१-१००
(अ) देणग्या Grants	८६
(१) नौकरी केल्याबद्दल, अगर तुकसानी झाल्याबद्दल, अगर मेहेरबानीदाखल, For service done, or injury received, or a mark of favour	८६
(२) धर्मकृत्ये व नवस Grants for religious purposes.	९१

विषय.	पृष्ठ.
(ब) धर्मोदाय झणून, अगर नवसाचे फेडीकरतां. Continuance of Inams, Aollwances, &c.	१०८
(१०) किताबती बहुमान Grant of titles and honours	१२१
(११) सार्वजनिक इमारती व लोकोपयोगी कामें Public buildings and works of public convenience.	१२४
(अ) इमारती Buildings	„
(ब) विहिरी व तलाव Wells and Tanks	१२५
(क) इतर कामें Other Works	„
(१२) टपालखातें Postal service	१२६
(१३) वैद्यकी व शस्त्रक्रिया Medicine and surgery.	१२९
(१४) व्यापार व कारखाने Trade and Manufactures.	१३४
(अ) पेठा व बाजार बसविणें Establishment of Peths and Markets.	„
(ब) देशांत येऊन राहणाऱ्या व्यापाऱ्यांस उत्तेजन Encouragement to traders settling in the Country	१३९
(क) जलमार्गाचा व्यापार Maritime Trade	१४१
(ड) सरकारी दुकानें Government shops	१४५
(इ) हिऱ्याच्या खाणी Dimond Mines	१४६
(फ) किरकोळ Miscellaneous	१४७
(१५) टंकसाळ व नाणीं Mint and coins	१५०
(१६) सरकारनें घेतलेलें कर्ज Government Loans	१६५
(१७) निरख व मजुरी Prices and Wages	१६०
(अ) निरख Prices	„
(ब) मजुरी Wages	१६५
(१८) वेठ Forced Service	„
(१९) गुलाम Slaves	१६८
(२०) धर्मसंबधी व सामाजिक बाबती Religious and Social matters	१७५
(२१) शहर पुणें व पेठा Poona and its Suburbs(different quarters)... ..	२०९
(२२) पेशव्यांचे मुकाम Encampments of the Peishwa	२१९

वाळाजी वाजीराव पेशवे यांचे रोजनिर्शीतील कठीण शब्दांचा कोश.

पृष्ठ.	लेखांक.	शब्द.	अर्थ.
१	२	बमोजीब	प्रमाणें; बरहुकूम.
२	४	रुसूम	दरसाल मिळणारी नक्त नेमणूक.
३	५	मनसुशीसुळें	न्यायाचे कामांत
४	६	हरदु	दोषे
५	७	बरहक	योग्य; हक्काप्रमाणें..
६	८	मनसुफी	न्याय.
७	९	हरकी	नजराणा; हरन्याबद्दल देव.
८	१२	कास	एकंदर.
९	१३	शेरणी	नजराणा.
१०	१४	चातल	निराधार
११	१६	अजितखत	अजितपत्र
१२	२०	कुल	सर्व
१३	२४	तलब	समन्स; हुकूम.
१४	२५	सहकांकात	हकीकत
१५	२६	दखलगिरी	माहिती; दाखल.
१६	२७	गलुफी	बनावट.
१७	२८	लाइया	संबंध
१८	२९	देहाये; देहाय	गांवगना.
१९	३३	खुम	जथा; मंडळी; जमाव.
२०	३४	रसानगी	रवानगी.
२१	४०	मवसर	लायक; ऐपतदार.
२२	४१	अंधारुपण	पारशी जातीतील धर्मसंबंधी हुरा.
२३	४३	कथला	तटा; भांडण.
२४	४४	सालजाब	निकाल.
२५	४५	मजबून	मजकूर.
२६	४६	समापत्र	संमतिपत्र
२७	४८	दोहीदुराई	सरकारचे नावाने मनाई.
२८	४९	पेष	हज्जिर.
२९	५०	फिसादीच्या	बंडखोरासारख्या.
३०	५१	दरहिसपालक	माफी.
३१	५२	सडी	एकटी; नुसती.
३२	५३	अवलाद	पुरुषसंतति.

पृष्ठ.	लेखांक.	शब्द.	अर्थ.
३६	५४	आफलाद	कन्यासंतति.
"	"	दाईज	भाऊवंद.
३७	"	महजस	सनद.
"	"	अमीष	उत्पन्न.
"	५६	बदमल	गैरशिस्त.
"	"	नफर	एक मनुष्य; इन्नम
३८	५८	कबिले.	बायका
"	"	जाबिता	अधिकारपत्र.
"	"	धाडी.	पुतणी
३९	"	निसबतीचा	संबंधाचा.
४०	५९	जराबाजरा	बारीकसारीक.
"	"	कबज	पावती.
४१	६१	मालमवेशी, मवेशी	मालमत्ता.
"	"	रज,वंदीनें	स्वसंतोषानें; राजीखुषीनें.
४२	६२	दिलासा	समाधान
"	६३	पुरधीस	बौकशी; जयानी; प्रथ.
"	६४	तिवट	पागोटें
"	"	जिरातखाना	हत्यारें ठेवण्याची कोठी
"	"	गुरदा.	पटा
"	"	असनाल	मथानाचें वरचे बाजूस बसविलेले असतें तें.
"	"	बहनाल	मथानान्ने खालचे बाजूस बसविलेले असतें.
"	"	रेजकदाणी.	दाढ ठेवण्याचें पात्र.
"	"	दुधळी	पाटीसारखी.
४३	"	घाट्या	हप्तोज्या
"	"	वेस	कुलपाचा दांडा; गांवकुशाचें दार.
"	"	माडळ	विळयाची मूठ.
४४	"	हुजत	पावती
"	६५	निर्बाह	व्यवस्था; शेवट.
४५	६७	बदशाहा	गैरशिस्त.
५०	७३	जीवनमाफिक	उत्तमप्राप्त्याणें; ऐपतीप्राप्त्याणें.
"	"	खातरेस	मनास
५४	८१	बमय	सहित; युक्त.
"	"	गाडदी	पायदळ
५५	८२	रयान	रयत
"	"	रई	शिरत; भाग.
५७	८४	अडखेरी	पोटणी
५७	८४	चौथवा	एक शेर
"	८५	तलह	मागणी

पृष्ठ.	लेखांक.	शब्द.	अर्थ.
५९	८९	मालियत	माल
६१	९४	मुखई	फिर्यादी, बर्जदार.
"	"	रवा (काढणे)	सापलेल्या तेलातून घातूचा तुकडा बाहेर काढणे
"	"	रवयास (रवई=वापथ)	दिव्यास; शपथेस.
"	९५	चदराहा	वाईट चालीची
"	९६	करयात	कांहीं खेळ्यांचा केलेला महाल.
६४	"	मुजाईक	मालक हरकत करणारा.
"	"	तकरीरा	खटल्याची चौकशी, माहिती, कैफी
"	"	इकराम	कृपा, महेरबानी.
६९	१०६	तहकीकात	खचिती
"	१०७	झीयेस लागला	दिव्य करण्यांत फसला.
७०	१०८	मानणुका	नवस; शपथ; देवास दिलेलें वचन.
७५	१२१	बटी खलास केला	बंदमुक्त केला.
७८	१२७	मसाला	एक प्रकारचा दंड.
८१	१३३	बजिन्नस	स्पष्ट; खरोखर.
८२	१३६	दरकार	आवश्यकता; जरूर.
८३	१३९	राबती	नौकरीची; लायवडीची
८४	१४०	तजकरा	तकारीची.
"	१४१	तजावजा	कमजास्त.
८५	"	कौल	अभयपत्र.
"	"	वसवसा	भीती.
"	"	आंषादी	भरभराट.
"	१४३	दुसाला	दोन वर्षांचे
"	"	विल्हे	निकालास.
"	"	विल्हे लावला	लिहिला गेला.
८६	१४४	अंतर	चुकी, गाफिली.
८७	१४५	शोरी	जमीन विशेष.
"	१४७	दरसद्दे	दर शेकडा.
९०	१५२	बालपरवेशी	मुलाचें पोषण
९१	१५४	महामत केलें	देणगी दिली.
"	"	पोख्त	विपुल; पुष्कळ
९२	१५७	कस्त	कष्ट; शिकस्त
९३	१५८	आदमोईन.	नेमणुकी.
"	१५८	खुई	नवीन
१०१	१७१	उजूर (करणें)	हरकत करणें; वाट पाहात बसणें.
"	"	केदारीस	नैवेयास
१०७	१७८	उलफा	सिधा.
१०८	१७९	हाल	हलीं; पध्या

पृष्ठ.	लेखांक.	शब्द.	अर्थ.
१०८	१८०	मोईन	कायम
१०९	१८२	हशमनिशी	हशमनिशाचा (हशमनीस-हजीरीपट
"	"		टेवंगारा अधिकारी)
"	"	देहे	गांव
११०	१८३	सुदमत	सुरळीतपणानें; निर्भयपणानें.
"	"	पाल	माफी.
११५	१८५	बडाये	पुढें आलेला.
११७	१८७	चौत्रे	नाकों.
११८	१८७	इलाई	सरकारी.
१२१	१९५	अमदरफती	मालाची आण ने करणें.
१२६	२०३	कासीद	जासूद.
१३३	२१३	गुज्यावीस (गुंजविस)	भरपुर लागवडीस न आलेला.
"	"	इस्तावा	दरसाल चढाची लावणी.
१३४	२१७	खुजिस्ते बुनियाद	भौरंगाबाद.
"	"	सुवे	सुमा.
"	"	कदिम	प्राचीन; पुष्कळ दिवसांचे; संमाननीय
"	"	कसाला	कडक रीतीनें अथर जुलमानें वागविणें.
१३५	"	बराये	आंतील मजकुराप्रमाणें.
"	"	शिरस्ते खमोजी? (बमोजी)	चाली प्रमाणें; शिरस्त्याप्रमाणें.
१४१	२२६	जराबाजरा	किरकोळ सामानसुमान.
"	"	तरफका	अफरातफर.
१४२	२२७	हुजूर (उजूर)	हरकत; अडथळा.
"	"	तहकीयात	सुप्रमाण; खरी.
१४३	२३०	गुराब	एक तऱ्हेचें शिडाचें जहाज; प्राब
१४४	२३१	ठेपें	टकर.
१४५	२३२	मुजाईम; मुजाहीम.	अडथळा आडकाव.
"	"	दस्तक	पाष; आज्ञापत्र; हुकूम.
१४९	२३९	हमरू	कशिदा काढलेलें रेशमी कापड.
१५३	२३९	पारचे	} एकतऱ्हेचें रेशमी कापड.
"	"	इलाचे	
"	"	बापते	
१५४	२४०	आबखुरा	आपकरा.
१५७	२४४	निमोणें	- नमुने.
"	"	बडा	रवाना
१५८	२४६	मंजरा	कमी
१६५	२५०	आडची तेरा	आडीच
१८८	२९०	तहकीक	खात्री
"	२९१	अजाहत	स्वतंत्र

पृष्ठ.	लेखांक.	शब्द.	अर्थ.
”	२९३	कस	निसबत
१९३	३०६	खुटवा	जहाज नांगरवाज्यांत भात्यावर जो कर घेतोच तो.
”	”	मवाफाक	माफक
”	”	तोष्ट	तगादा.
१९८	३१६	बदमल	बदकर्म
२०४	३२४	मुलाहिजा	क्षमा
२११	३४०	मोहतर्फ	व्यापारावरील कर
”	”	फुरोई	दंड
२१६	३४७	रहगुदरी	बाजारांतील किंवा गुजरींतील रस्ता
२१७	”	चकनामा	जागेची सीमा दर्शविणारी सनद

शुद्धिपत्र.

पृष्ठ.	लेखांक	ओळ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१	१	४	न्यायखातें	(७) न्यायखातें
५	११	६	ठेविल	ठेविलें
६	११	१२	आणविल	आणविले.
७	१२	२	मौजे	मौजे
"	"	४	बिघे	बिघे
"	"	५	पंचताळीस	पंचताळीस
"	"	"	बिघे	बिघे
"	१३	१	शेटपण	शेटपण
"	"	४	केल.	केलें.
८	१४	८	निम	निमें
"	"	१६	देऊन	देऊं
९	१६	१२	न्हावीपणाच	न्हावीपणाचें
१३	२३	६	वगैरे	वगैरे
८	"	८	तसलतमात	तसलमात.
२१	३५	७	राहिल	राहिले
२४	३९	८	मोरो	मोरो.
२६	४२	१३	१०	१००
३१	४६	६	पैकी	पैका
३२	४७	५	होत	होते
"	४८	३	आहे	आहे
"	"	"	परागदा	परागदा
"	"	४	मुळ	मुळें
"	"	६	हरदजणांस	हरदुजणास
"	"	८	फर्याद	फिर्याद
"	"	१७	खोट	खोटे
३४	५०	४	केले	केले
३५	५२	१	मौजे	मौजे
३८	५७	१	दादभट	दादंभट
"	५८	३	पाठविल	पाठविलें
३९	"	२७	दसरहु	सदरहु
४३	६४	१८	जाटेजलका	जाट जळका.
"	"	२०	जाटें	जोटे
४४	६४	४८	कुडा	कुंदा
"	"	४९	गोळा	गोळ

पृष्ठ.	लेखांक.	श्लोक.	अशुद्ध.	शुद्ध.
५६	८२	४४	बिष	बिषे
"	"	४८	हुजूर	उजूर
६५	९६	५७	कर्त्त	कर्त्ता
"	९७	५	भिडे	भिडे
६८	"	२९	Abdiction	Abduction
७१	१०९	२	पाठविल	पाठविले
७२	११२	"	मोहळ	मोहोळ
७८	१२६	१	मौजे	मौजे
८०	१३२	४	हाते	हाते
८४	१४०	२	पुजारा	पुजारी
८७	१४५	१४	जी	ती (तीन)
८८	१४९	१२	दिल्हा	दिन्ही
९५	१६०	६	नाम	इनाम
१०५	१७७	४०	अलगाई	अलगाई
"	"	४१	कामाक्ष	कामाक्षी
१०८	१७९	१४	लिहिल	लिहिलें
		१५	१०	९
१०९	१८२	१७	देह	देहे
"	"	"	निम	निमे
१११	१८४	१३	आणूम	आणून
११४	१९७	४	पेढा	पेढा
१२५	१९९	१	विशेष	विशेष
१२६	२०३	५	हुजूर	हुजूर
१२९		१		
			भाग ५ वा.	
१३५	२१७	१५	खमोजी	बमोजी
१३८	२२१	३	करवयास	करावयास
१३९	"	२१	गौर	गौरव
"	२२२	६	काबले	कबिले
"	"	१८	Trades	Traders
१४१	२२६	४	हाते	हातें
१४२	२२७	९	का	की
"	"	११	हुजूर	उजूर
"	२२८	४	देवाले	देवाविले
१४३	२२९	८	द्यावयापिशी	द्यावयाविषयी
"	२३०	"	वल्लेदेज्यात्या	वल्लेदेजाच्या
१४४	२३१	७	तेथन	तेथून
"	"	९	द्यावयाचा	द्यावयाचा
१४५	"	५	१५ व्यापार व कारखाने	१४ व्यापार व कारखाने

पृष्ठ.	लेखांक.	ओळ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१४६		१		(ई) हिन्द्याच्या खाणी (हे शब्द माथळ्यावर घालावे)
१४८	२३९.	१०	३० प्रत दर २५ प्रमाणे ९००	३० प्रत दर २५ प्रमाणें ७५०
"	"	११	३० प्रत दर ३० प्रमाणें १२००	३० प्रत दर ३० प्रमाणें ९००
"	"	१२	३० प्रत दर ४० प्रमाणें १५००	३० प्रत दर ४० प्रमाणें १२००
"	"	१३		३० प्रत दर ५० प्रमाणें १५००
१५०		२	२५ दुरंगी उंच दर ५ प्रमाणें	२५ दुरंगी उंच दर ५० प्रमाणें १२५०
		१२	१० प्रत दर २६ प्रमाणें २००	१० प्रत दर २५ प्रमाणें २५०

विरोध लक्ष देणें.

पान १५० यावरील ओळ ९ वरील " ५० पाटावखवाईत " पासून पान १५३ यावरील ओळ ८ यावरील बेरीज ४३८० येथपर्यंतचे मजकुराचे इंप्रजी भाषांतर पान १६१, १६२, १६३ व १६४ या पानावर गेलेले आहे तें पहावें.

१५६	२४१	४	नसिल-	नसेल.
१५८	२४६	१	बहिराराम	बहिरोराम
१९२	३०६	१३	आयई	आघई
१९५		६	२१	२०
२०३	३२३	१२	ब्राह्मणानें.	ब्राह्मणांनीं
२११	३४०	५	ठाण	वाण
२१९		१	पेशव्यांचे मुक्काम	(१२) पेशव्यांचे मुक्काम.

शुद्धिपत्र २.

पृष्ठ.	लेखांक.	ओळ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१०	१७	१	बिडवाई	बिडवाई
"	"	७	येणप्रमाणें	येणप्रमाणें
"	"	८	बिडवाई	बिडवाई
"	१७	१	jamindars	jamindars
६०	११	१२	रुण्णराव	रुण्णराऊ
"	"	१९	गोविंदराव	गोविंदराऊ
"	११	१४	belonging to Krishnarav Mahadev	(belonging to Krishnarav Mahadev)
६१	११	३	बटीक	एक बटीक
७०	१०८	६	Gaumkhed	Gaumkhad
"	"	९	Spirit	Spirits
८०	१३३		स्वमसेन	स्वमसेन
८१	"	१	कळविल्यावर	कळलियावर
"	"	३	मजला पाहिजेत	मजला देविले पाहिजेत
"	"	५	जाग्यावर	जाग्यावर
९०	१५२	१	बालपरवेसी	बालदरवेसी
"	"	२	बालपरवेसी	बालदरवेसी
"	"		जिलकाद १	जिलकाद २१
"	१५३	८	साडे	सांडोर
"	"	१२	बाडवडलांची	बाडवलांची
"	"	१३	पांड लाहे व	पांड साडेसा
"	१५२	२	Jakir	Fakir
"	"	"	apparently	apparently
९१	१५३	१	कुलबाव	कुलबाव
"	"	"	व खेराज	व पेस्तरपट्टीखेराज
"	"	३	मचकुराचे	मजकुराचे
९१	"	४	चालवण	चालवणें
९७	१६२	१	पाटीलयास	पाटील मौजे चिसलगी संमत- कर्जगी प्रांत विजापूर यास
"	"	"	शिदाणा	शिदापा
"	"	२	पोळाकडील	पोळाकडील
"	"	६	चाहूर	चावर
"	"	"	चाहूर	चावर
"	"	७	व इनाम	व इनामदार इनाम
"	"	"	निमे	निम
"	"	"	चाहूर	चावर
"	"	८	पूर्वक दुमाले	पूर्वक आपले दुमाले
"	१६३		जमादिलाखर ६	जमादिलाखर ५

पृष्ठ.	लेखांक.	ओळ.	अशुद्ध.	शुद्ध.
"	162	2	Pal	Pol
९८	१६४	३	माल	मावळ
"	"	७	भारी,	भारी, कुटुंबाचे संरक्षण होत नाही
"	"	८	ग्राम	ग्राम इनाम
"	"	१२	जलतर	जल तर
"	"	१५	भोगविटीयास	भोगवटीयास
"	१६५	२३	मावळ	माळवा
"	164	1	in Karnatic	against Karnatic
९९	१६५	७	३१	१
"	"	"	मोकदमास	मोकदमास
"	"	१२	४	४ जनकोजी शिंदे यांचे ना- वची सद्रहु प्रमाणे
"	"	१३		८
"	१६६		रजव २३	रजव १९
"	१६८		सवाल ३	सवाल ४
१००	१७०	१६	सातारी	सतारी
१०१	१७१	१	परकार	दरकार
"	१७२		सवाल ४	सवाल ५
"	"	८	श्री	१ श्री
"	"	१५	८८॥ १२	८८॥१२ येकूण
"	"	१७	१	येकूण
"	"	१९	किले	२. किले
"	"	२०	केदारीस	कंदारीस
"	"	२८	२ किले	येकूणकिले
१०२	१७३	६	वगजाई	वागजाई
"	"	७	चाडा	चोडा.
"	"	९	सतराशे	येकूण सतराशे
"	"	११	सद्रील	सदरहु
"	"	१४	बालकवडे	बलकवडे
१०३	१७५		रबिलाखर	रबिलोबल
"	176	8-9	of debt	of the debt
१०४	177	1	uow	vow
"	"	5	faet	fact
१०८	१७९	११	सनद छ०	छ०
११०	१८३	१४	मजकूराचा	मजकूरचा
"	"	१६	वर कड	वरकड
"	183	1	Rewadand	Rewadanda
१११	१८४	५	मनास आपून	मनास आपून
"	"	६	तशीच	तेशीच
"	"	८	म्हजे	म्हजे
"	"	११	म्हजे	म्हजे
११२	"	२८	काले.	काले
"	"	२९	सेत	से (शें) त